

Kammeret taler om en Samling af Lodder paa 19 Tønder Hartkorn, hvoraf der vittelig kun eristerede i Alt 7, alle med hver over 1 Tønde Hartkorn eller fra 1 til 3 Tønder gammelt Hartkorn, og naar det saa om disse siger, at det Intet har at erindre imod, at de bortleies eller bortforpagtes, saa forekommer dette mig dog at være ganske betegnende for, hvorvidt Rentekammeret skulde have anset Lodderne for fæsteligte, thi da vilde det kun kunne have brugt Udtrykket „bortfæste“. At den Dom, der faldt i 1854, dog kun taler om Bortfæstning, er ganske naturligt, og hvorfor? Fordi hele Spørgsmaalet om Bortleie eller Bortfæste slet ikke var Gjenstand for Sagen. Hvad der var Gjenstand for Domsafgjørelsen, var kun det, om Lodderne skulde bebygges eller ikke, Noget, som Indenrigsministeriet var faldet paa at ville paalægge Eieren. Vor Herre maa vide, hvorfra det havde faaet den Tanke, at det var i Stand dertil; men det frafaldt da ogsaa, som jeg i forrige Møde nævnte, Paastanden derpaa, da Underretsdømmen var falden. Den høitærede Drdsfører lagde et vist Eftertryk paa, at det ikke var Ministeriet, der havde søgt Bedkommende tilpligtet ved Dom til at bebygge Lodderne, men at det var Bedkommende selv, der havde søgt Ministeriet kjendt pligtigt til at ophæve Paabudet. Realitetsbetydningen af denne Distinktion forstaar jeg nu vel ikke, men jeg skal kun bemærke, at jeg heller ikke har givet nogen Anledning til, at Sagen kunde opfattes saaledes, at det var Regjeringsen, der havde søgt Manden; jeg omtalte i forrige Møde kun, at vedkommende Eier havde søgt Spørgsmaalet afgjort ved Domsstolene. — Jeg skal i Dvrigt nu fuldstændig holde mig den ærede Formands Paalæg efterretteligt og altsaa ikke komme tilbage til ældre Rentekammerfrivælses, Rentekammerresolutioner osv., hvor fristende det end kunde være at citere Drdsf. af 1842 lige overfor Drdsf. af 1834 osv. Jeg erkjender nemlig tilfulde, at Behandlingen af den Slags Spørgsmaal i Birkeligheden er temmelig ortesløs med Hensyn til Forhandlingen her; og jeg kan forsikre, at jeg heller ikke for mit Vedkommende skulde have ladet mig friste ind paa den Vej,

naar ikke Signalet dertil var blevet givet, som den høitærede Formand i mine Tanker ligeledes meget rigtig bemærkede, allerede under denne samme Sags første Behandling i forrige Samling ved den Udtalelse, der da lod første Gang i denne Sal fra Ministerbanken.

Den høitærede Drdsførers Grundbetragtning af Fæsteforholdet overhovedet og af Fæsteligtheden i Særdeleshed er jo saa grundforskjellig fra min, som det vel er muligt. Jeg gaar ud fra, at der er Frihed tilstede alle Vegne lige saa fuldt for Godseierne som for andre Menneſter, hvor der ikke er paalagt dem en bestemt særlig Tvang. Den høitærede Drdsfører gaar derimod ud fra, at da Godseiernes Eiendomsret over Fæstegodset overhovedet er indskrænket, saa skal ogsaa Godseieren kunne paavise en bestemt Hjemmel for enhver Nødværelse paa sit Gods. Dette er Hovedforskjellen imellem den ærede Drdsførers Udgangspunkt og mit, og, at vi altsaa ogsaa i den hele Udvikling maa komme til at staa temmelig bestemt imod hinanden, og at jeg lige saa lidt som den ærede Drdsfører gjør mig nogen Illusion om, at det skulde lykkes at faae os entge, ja, det er i mine Tanker en Selvfølge. Jeg erkjender, og kan selvfølgerlig ikke Andet end erkjende, at Godseiernes Eiendomsret paa Godset er Indskrænkninger undergivet. Men hvorledes denne Kjendsgjerning skulde berettige, og navnlig efter 1848, skulde berettige til vilkaarlig at indskrænke hans Raadighed over Godset yderligere og ydeligere, ja, det overstiger min Fatteevne. Det forekommer mig, at, naar der bestod en saadan ereptionel Tvang for denne Klasse af Eiendomme, saa maatte tværtimod efter 1848 Bestræbelserne netop have været rettede paa at faae denne Tvang hævet, selvfølgerlig for saa vidt det kunde lade sig gjøre uden Fornærmelse for Nogens — og derved forstaar jeg ikke alene noget Individ, men nogen Klases — Ret. Derimod at ville drage den Konsekvens af den tidligere bestaaende Indskrænkning i disse Eiendommers Benyttelse, at man frit kan stalle og valte med dem fra Statsmyndighedernes Side og paalægge dem Indskrænkning paa Indskrænkning ud over det nu Bestaaende, det tror jeg